

Qanunche

- hur Sveriges officiella bokbestånd om uigurisk folkmedicin i Maos Kina fördubblades

-

Ett mejl från USA anländer tidigt i januari 2024 till info@janmyrdalsallskapet.se. Avsändaren, en amerikansk forskare från Dallas, Mr. Anthony Elia, specialiserad på Asienstudier hänvisar till en passage han läst i Jan Myrdals bok ”Sidenvägen”.

Jag tar fram boken ur bokhyllan. Letar fram passagen, jodå, där står det, sida 79-80 i 1977 års utgåva från Norstedts Förlag.

”På sjukhuset hade vi suttit länge och talat med den gamle uiguriske läkaren Zunun Kari.

- *Den traditionella uiguriska medicinen grundar sig på 1700 års erfarenheter, sade han. Nu tar man vara på vårt kunnande och systematiserar det. Nu är vi respekterade. Men så var det inte alltid. Det var svåra tider för oss.*
- *Såvitt jag vet fanns bara uiguriska läkare för sjuttio – åttio år sedan. Sedan kom en eller två västerlänningar. Så småningom blev de fler och fler. Både vi traditionella uiguriska läkare och hanläkarna trängdes undan. Vi var inte fina nog....*
- *Efter befrielsen har vi blivit respekterade. Ordförande Mao Tsetung och Partiet gav oss nytt liv. Nu har vi också tryckt upp Jusup (Yusup förf. Anm.) Hadjis bok i flera upplagor. Förra året gav vi ut den tredje upplagan. Ordförande Mao Tsetung har sagt att våra erfarenheter är av värde. Nu kommer de unga läkarna till oss för att lära. Också unga läkare som studerat västerländsk medicin kommer för att lära. Vi är inte fiender längre. Vi vill ju alla tjäna folket.*

Zunun Kari gav oss Jusup Hadjis bok och skrev själv en hälsning i den. (Myrdal 1977)

Efter att ha läst passagen gör jag en sökning i Kungliga bibliotekets databas, Libris. Ett exemplar finns på svenska forskningsinstitutet i Istanbul på hylla: Jarring Qan. Inget exemplar finns katalogiserat på Jan Myrdalbiblioteket? Låter inte som en bok Jan Myrdal skulle göra sig av med. Hm?

Jag svarar den amerikanske forskaren, Mr. Anthony Elia, att boken ej verkar vara registrerad på biblioteket. Bifogar länken till den enda befintliga Librisposten och utlovar att vid nästa styrelsemöte skall närvarande ledamöter försöka lösa problemet med en noggrann undersökning av Kina-litteraturen.

Avfärd till Varberg andra helgen i januari 2024. Sedvanligt styrelsemöte lördag klockan elva till sent på eftermiddagen. Efter mötet, städning och genomsökning av biblioteket. In i Kinarummet och leta längs med hyllorna i den imponerande Kinasamlingen. Där finns Maos valda verk, Joseph Needhams ”Science and Civilisation in China” med mera. Ännu ej katalogiserade böcker märks med röd lapp. Ett fåtal röda lappar men ingen som potentiellt stämmer in på beskrivningen.

Ned i källaren till konstavdelningen. Konstböcker om arabisk, persisk, mexikansk, konst fyller hyllorna. I de stora hurtsarna omfattande mängder med affischer från olika världsdelar. Flertalet verk om konst på kinesiska är okatalogiserade. Här finns en potential att boken skulle kunna finnas. Ingen av styrelseledamöterna besitter dock språkliga förmågor att lösa mysteriet denna gång.

En magkänsla säger mig att boken, om den finns i biblioteket, bör stå någonstans på dessa hyllor. Erinrar mig när den kinesiska ambassadören besökte biblioteket och vi plockade fram tjocka, märkliga, inbundna band med olika växter på varje sida. Den kinesiska delegationen såg klart fascinerad ut. Själv frågade jag en medlem vad böckerna handlade om:

- *Det är nog olika växter som används inom traditionell örtmedicin i Kina, eller nåt, svarade Per Arne Skansen, tidigare sekreterare i sällskapet och mångårig vän med Jan Myrdal.*

Jag börjar läsa Sidenvägen och hittar en intressant passage tidigt i boken. Jan Myrdal besöker Tashkurgan. Han beskriver de klassiska resorna över Pamirbergen, mellan Kina och Afghanistan som Marco Polo, Faxian och Xuanzang gjorde över "Världens tak", som han själv och Gun Kessle gick bet på 17 år tidigare då Jan fick amöbadysenteri, och måste vända på vägen. Nu befinner sig Jan här i Kinas västligaste stad men har anlänt österifrån och även denna gång missat att göra resan över "Världens tak". Han och Gun får nöja sig med att vara de första utlänningarna i kinesiska Pamir sedan 1949. Efter en analys huruvida det kinesiska Tashkurgan beskrivs i Ptolemaios skrifter, vilket Jan Myrdal håller för osannolikt besöker han stadens bokhandel:

I bokhandel köper jag en flora över medicinalväxter i Sinkiang. Det är ett vackert arbete med utsökta illustrationer i färglitografi.

- *Den har just kommit ut, säger Ismail som är vice partisekreterare i häradet. Vi försöker nu sprida den i stor upplaga. Den måste ut till varje produktionsbrigad. Det är viktigt att folk lär känna igen medicinalväxterna. (Myrdal 1977, sida 22)*

Det måste vara dessa böcker som vi hade framme vid ambassadörens besök. Här någonstans borde Yusup Hadjis bok finnas!

Ny mejlkorrespondens med Anthony Elia i USA. Beklagar att vi ej kunde finna boken han letar efter men att potential finns att den bör hittas bland det okatalogiserade beståndet.

Svar kommer efter ett par dagar.

14 Januari 2024:

Thank you all for looking into this! It is very kind of you all to search for it. If the chance arises this summer when I am in Sweden for a conference, I may visit you and see if I may help you with the non-European books—if that is a possibility. I am very interested also to see how extensive Myrdal's studies reached in China and Central Asia. Myrdal's work has proven invaluable and important to identify materials that have historical distinction.

Thank you all again!

Anthony Elia

Jag svarar honom att han är mycket välkommen att besöka Jan Myrdalbiblioteket.

Månaderna går. Vinter blir vår, som blir till sommar och en lång semester från lärarjobbet tar vid. Ett nytt mejl anländer till Jan Myrdalsällskapets inkorg den 24 juli:

"I have a conference in Gothenburg from august 11-19 so I can come down one of the days by train. Is that possible?"

Givetvis går det mycket bra. Den 13 augusti, klockan 10 möter jag och Stig Thörnqvist, styrelseledamot i Jan Myrdalsällskapet, Mr. Anthony Elia på Varbergs tågstation och tar honom med till Jan Myrdalbiblioteket på Snidaregatan 20.

Först gör vi en sedvanlig rundvandring i biblioteket. Första våningen, Kinarummet, Indienhyllorna, litteratur- och svensk historia. Andra våningen tidskrifter och Jan Myrdals tre favoritförfattare: Dickens, sju hyllmeter, Strindberg, tretton hyllmeter samt Balzac, femton hyllmeter. Översta våningen utländsk skönlitteratur och Meccano. Affischen på Xuanzang visar sig Mr. Elia vara väl bekant med och berättar historien bakom den buddhistiske munken från Kina som skall ha gjort en 17 år lång resa till Indien på 600-talet.

Avslutningsvis ned i källaren. Hyllsystemet står katalogiserat huvudsakligen på länder. Sverige, Norden, Tyskland, Frankrike med flera. Jag visar honom Augustin Thierry, klasskampens fader i den franska historieskrivningen. Rekommenderar honom att läsa Jan Myrdals brevväxling med Lars Gustafsson i "Den onödiga samtiden".

Slutligen uppför halvtrappan och in i konstrummet där den kinesiska konsten står. In i hörnet med kinesiska serietidningar som omedelbart väcker Mr. Elias intresse. Vi plockar fram böcker, revolutionsaffischer, serietidningar med mera. Mr. Elia behärskar tydligen uiguriska tecken relativt bra och visar precis som man minns att Jan Myrdal någonstans skrivit att böckerna, planscherna, tidningarna mm. är regionalt och lokalt anpassade för att få största möjliga lokala förankring inom Kina. Efter en stund måste vi avbryta Mr. Elia och fråga om han kan hitta boken han kom hit för att leta efter.

Jag ber honom vända sig om och titta på hyllan där de uiguriska litografierna står. Han börjar följa titlarna på andra hyllan.

- Well, here it is! That's the book!

Han plockar fram boken ur hyllan. Slår upp första sidan: Där står dedikationen från Zunun Kari till Jan Myrdal:

Tack så mycket Anthony Elia, du har just fördubblat Sveriges officiella bokbestånd om den uiguriska folkmedicinen i Maos Kina!

Robert Modigh, Styrelseledamot Jan Myrdalsällskapet

Litteraturförteckning

Myrdal, Jan (1977), Sidenvägen - En resa från Höga Pamir och Ili genom Sinkiang och Kansu, PA Norstedts & förlag Stockholm, ISBN: 91-1-771512-1

Haji, Yusup (1975), Qanunche, Publicerad: Ürümchi: Xinjang Xelq Neshryati